

Hodnocení diplomové práce

Bc. Lenka Neumannová

Krajina cisterciáckého kláštera v Plasích

Vedoucí práce: Ing. Klára Salzmann, Ph.D.

Zadání

Předmětem práce je identifikace specifických hodnot krajiny plaského klášterství, utvářené činností cisterciáckého řádu, a komplexní vnímání celého území. Srovnání dnešní a dřívější podoby krajiny má naznačit cesty řešení.

Hodnocení návrhu

Problematika cisterciáckých klášterů a jejich hospodaření je již dlouho předmětem odborného zájmu. Totéž platí o samotném Plasku, které je patrně naším nejlepším příkladem takového území. V kapitolách "Modli se" a "Pracuj" jsou přehledné mapy jednak sakrálních staveb, jednak existujících a zaniklých dvorů a mlýnů plaského klášterství, stejně jako cenné přehledy nejvýznamnějších staveb. Není mi zcela jasné, nakolik jde o invenční kompilaci a nakolik o výsledek vlastního bádání – předpokládám spíše to první. V každém případě tak byly identifikovány nejvýznamnější hodnoty sledovaného území.

Trojúhelník daný dvory Kalec, Lednice a Býkov však podle mě nepředstavuje kompoziční osy. Však se také v textu (str. 21) mluví o jiné kompoziční ose (která je v mapce také zakreslena): ... *hlavní kompoziční osa plaského panství, jež protíná plaský klášter, hospodářský dvůr Sechutice, Mariánskou Týnici s bývalým proboštvím, dvůr Hubenov a je doplněna sochou sv. Jana a sochou sv. Judy Tadeáše. Osa je navíc akcentována rohy natočeného půdorysu sechutického dvora.* Nicméně je otázka, zda i tato linie je kompoziční osou: *Významným prvkem, který prochází územím je Stará plaská cesta, historicky důležitá komunikace na panství, která původně vedla z plaského kláštera přes samotu Sokolku, sechutický dvůr k proboštví v Mariánské Týnici a pokračovala směrem ke dvoru Hubenov. A tedy de facto kopírovala hlavní kompoziční osu.* Domnívám se, že jde spíše o komunikaci spojující nejvýznamnější místa klášterství než o kompoziční osu jako takovou.

V kapitole "Ochraňuj" jsou soustředěny existující územně analytické podklady stran legislativní památkové a přírodní ochrany hodnot.

V kapitole "Opomíjej" jsou prezentovány negativní rysy prostředí: území s koncentrací znečišťujících látek ve vodě, půdní bloky nad 30 ha, kaolinové lomy, zaniklé cesty. Zvolená kombinace rastrů je značně nepřehledná, zvláště při malém zvětšení. Není mi jasné, nakolik jde i zde o pouhé převzetí existujících podkladů.

Na str. 33 je ve větším detailu představeno území mezi Sv. Janem a Mariánským Týncem, kde byla Stará plaská cesta zcela zrušena a dosud jen v krátkém úseku obnovena. Že to tak je, zjišťuji pohledem do ortofotomapy na internetu. Výkres tedy zachycuje existující stav, žádný nový návrh, což z legendy není zřejmé. Žádný smysl mi nedává ani následující trojice kreseb zachycující tuto cestu a její stávající či navržený (???) stav (až díky ilustraci téměř v závěru shledávám, že jde o stav stávající).

Pokračujeme kapitolou "Obývej". Zde se doporučuje obnovení železnice Kralovice – Mladotice a představují zájmové body v území a existující či navržená (???) parkoviště a cyklopůjčovny. V zásadě jde o existující či navrženou infrastrukturu cestovního ruchu, respektive její část. Podle textu se zdá, že jsou navrženy i nové polní cesty (cyklotrasy), ale zda jde o čárkované čáry v mapě, není jisté (legenda je velmi fragmentární). Tuto kapitolu bych čekal spíše úplně na konci.

Následuje kapitola "Uctívej", zaměřená na potenciální památkovou ochranu krajiny. Ta je dosud zcela nedostatečná. Stávající krajinná památková zóna Plasko zahrnuje jen nejbližší okolí kláštera a kromě něj chrání jen zbytky Metternichovských krajinářských úprav. Ochranné pásmo mariánskotýneckého probošství není chráněným územím a umožňuje ochránit pouze pohledové uplatnění areálu v krajině. Autorka proto navrhuje novou, podstatně větší KPZ, a to ve dvou variantách. Jde o zatím nejdůležitější výkres celé práce, jehož efekt je však problematický. Zvolené rastry ploch jsou sice graficky efektní, ale znemožňují, aby mapa měla nějaký věcný obsah. Právě zde by totiž – jako zdůvodnění vedení hranic – měl být mnohem podrobnější výkres, který by obsahoval zachované sakrální a hospodářské stavby z úvodní části práce plus další hodnotné jevy. Nyní jde jen o dva slepé polygony, u kterých není jasné, proč byly vymezeny právě takto.

Kapitola "Obývej", která následuje, obsahuje zásadní výkres, kde jsou zakresleny cesty, aleje a stromořadí (a železnice) k obnově. Jsou zde i "zájmové body", tedy památkově nejvýznamnější místa. Proč zde ale nejsou všechna relevantní místa (například kostel Stražiště, dvůr Velká Černá Hat)? Měřítko by to umožňovalo. A proč jsou výraznější značkou označeny nejen Plasy, Mariánský Týnec a Kozojedy, ale i Kaznějov a Hromnice, kde žádné památky vázané na cisterciáky nejsou? Právě v této mapě by se měly objevit i varianty vymezení nové KPZ. Mapě (i celé práci) by prospělo, kdyby se neupnula na "grafický minimalismus" a nebála se použít jen dvě barvy. Oč srozumitelnější by tato (i jiné) mapa byla, kdyby byl les znázorněn zelenou plochou (a ne šikmým černým šrafováním) a orná půda plochou okrovou (namísto černého tečkování). O modré barvě pro vodní toky a plochy nemluvě. Mapa neobsahuje žádné vysvětlení, které by ozřejmovalo metodiku obnovy zaniklých jevů (obnovují se všechny, nebo jen některé – a proč?).

Klíčová je také následující část "Obnovuj" (ač takto by se mohla jmenovat i ta předchozí), zaměřená na návrat vody do krajiny. Správně se zde zpochybňuje uvažovaná vodní nádrž Stražiště a preferuje obnovení ověřených vodních ploch – starých rybníků. Jsou zde i návrhy na obnovení travnatých ploch, které se mi zdají nedostatečné, neboť se omezují pouze na doprovod vodotečí. Myslím, že stálo za pokus dostat obsah obou posledních kapitol do souhrnné "rekonstrukční mapy".

Závěr tvoří modelové území mezi Svatým Janem a Mariánským Týncem, pojednané ve větším detailu. Zde je nejlépe představena základní myšlenka celé práce, kterou je fragmentace krajiny prostřednictvím obnovy zaniklých krajinných struktur. Výkres na straně 45 však vzbuzuje nečekané otázky. Jsou všechny obnovované prvky vyznačeny červenohnědou barvou? Obávám se, že nikoli (travnaté plochy). Proč je dochovanost jednotlivých úseků Staré plaské cesty vyznačena odlišně od mapy na straně 39? Proč se obě mapy zásadně liší počtem obnovovaných alejí? Proč mapa na straně 45 neobsahuje obnovované drobné rybníky?

A jen zcela na okraj: úřední jméno lokality s proboštvím je Mariánský Týnec, zatímco Mariánská Týnice je jednou ze starších variant pojmenování (podobně jako se Týnec nad Labem dříve nazýval též Labská Týnice).

Závěr

V rámci projektu bylo vykonáno velké množství práce. Část je pravděpodobně "jen" kvalitní kompilací, ale významná část vypadá jako přínos autorky. Je škoda, že ona sama svůj přínos dostatečně nespecifikovala. Projekt by mohl být velmi dobrým podkladem jak pro úvahy o památkové ochraně cisterciácké krajiny, tak pro vlastní obnovu jejích zaniklých krajinných struktur. Aby tuto roli mohl sehrát, bylo by potřeba kromě tematických map vytvořit ještě syntetický mapový výstup (atlas) v podrobnějším měřítku a se srozumitelnou "topografickou" legendou, který by obsahoval vše, co je navrženo k obnově, i to, co se zachovalo a co stále tvoří hodnotu zdejší krajiny. Tím by také nepochybně došlo k odstranění rozporů mezi

některými stávajícími výkresy různých měřítek, o kterých byla řeč. Předpokládám, že práce vznikla v prostředí GIS či CAD, kde je kombinace mapových vrstev a redefinice mapové legendy velmi snadným úkolem. Moje výhrady tedy nejsou ani tak věcné, jako formální, resp. grafické (kartografické). Ty jsou také hlavním důvodem, proč práci nemohu hodnotit stupněm nejvyšším.

Práci hodnotím stupněm
B – velmi dobře.

ing. arch. Karel Kuča
V Praze dne 30. 5. 2021